

A Nagy-rét környékének növényvilága

A tölgyesek élővilága

A Budai-hegység legnagyobb részét cseres-tölgyesek, valamint **kocsánytalan tölgyet** (*Quercus petraea*) és **gyertyánt** (*Carpinus betulus*) egyaránt tartalmazó elegyes erdők alkotják.

A kocsánytalan tölgyet könnyű felismerni, makktermésének kocsánya ugyanis - nevének megfelelően - igen rövid. A kérge cseranyagban gazdag. Szilárd, tartós fája híd- és hajóépítéshez, valamint épületfának is kiváló. Magas fűtőértékű, nagyon jó tűzifa. Makkját korábban a sertésekkel etették (makkoltatás), ami máig ható károkat okozott az erdőállományokban.

Figyeljünk meg néhány magányosan álló tölgyet! Lomkoronájuk kiteribélyesedik, az idős (200-300 éves) példányok esetében akár 100 m²-t is lefedhet! Az igen idős egyedek törzse olyan vastag is lehet, hogy csak 2-3 ember éri körül.

A tölgy kérge fontos gyógynövény, fagyásos testrészek borogatására is használható. Régen termését megpörkölték és így készült a "makk-kávé". A mesebeli életfa is tölgy volt.

Szálanként fordul elő a **madárcseresznye** (*Cerasus avium*), a nemesített cseresznyefajták ősalakja. Meglehetősen rövid ideig él, 70-80 éves (a tölgyek maximális életkora 250 évnél is több lehet) korában rendszerint korhadásnak indul, s elpusztul. A növényt már az i. e. IV. évszázadban ültették az ógörögök. Az egyik legértékesebb bútorfánk.

A **mezei juhar** (*Acer campestre*) termése jellegzetes "propelleres" lependék termés. Szél által terjesztett termése és gyorsabb növekedése miatt a juharok túlzott elszaporodása évtizedekre visszavetheti a fiatal tölgyesek fejlődését. A szárnyalt leveleikről ismerhetjük fel a kőriseket.

A **magas kőris** (*Fraxinus excelsior*) a kocs- és kerékgyártás nélkülözhetetlen alapanyaga volt. Egykor a repülőgépek propellere is kőrisből készült, rugalmas fáját ma elsősorban sportszerkészítésre használják.

A tölgyesekben tavasszal az aljnövényzet virágpompája fogad minket. Gyakori az **odvas keltike** (*Corydalis cava*) melynek odvas gumóit egyes vidékeken burgonyaként fogyasztották. Az **orvosi tüdőfű** (*Pulmonaria officinalis*) régóta ismert gyógynövényünk. Tőleveleit és virágzatát tüdőbaj, rekedtség ellen használták. Igen érdekes növény a **kisvirágú hunyor** (*Helleborus dumetorum*). A hunyorok virágai nevüknek megfelelően az elsők között "hunyorognak bele" a kora tavaszi napsütésbe. Tudományos nevük mérgező voltukra figyelmeztet. (A helein szó görögül 'ölni', a bora szó pedig 'ételt' jelent.)

A **tavaszi lednek** (*Lathyrus vernus*) a tölgyesek "érdekes színváltó" növénye. A virágai ugyanis kezdetben pirosak, majd fokozatosan megkékülnek. Ez a jelenség a sejtnedvek kémhatásának változásával magyarázható. A **széleslevelű salamonpecsét** (*Polygonatum latifolium*) nevét onnan kapta, hogy gyöktörzsén pecsétlenyomat-szerű bemélyedések vannak.

Kellemtelen jövevények

Napjainkban egyre nagyobb problémát jelent az idegenhonos növények terjedésének megakadályozása. Ezen növények nagy része szerencsére nem tud tartósan megtelepedni. De

amelyek képesek erre, azok megváltoztatják a természetes növényzet szerkezetét, háttérbe szorítják vagy teljesen elnyomják az őshonos fajokat.

Az erdőkben a nyári időszakban tömegesen jelen levő **kisvirágú nebáncsvirág** (*Impatiens parviflora*) is agresszívan terjeszkedő növény. Sikerességét elősegíti hatékony magszórása. A fokozatosan kialakuló nyomáskülönbség hatására a termés éretten hirtelen felpattan, és messzire szétszórja a magokat.

Az Észak-amerikai kontinensről származik a sokaknak gyötrő allergiát okozó **parlagfű** (*Ambrosia elatior*). A parlagfű a bolygatott területeken érzi a legjobban magát. A kerti zöld hulladék erdőbe való kihordásával a kertvárosok lakói nagyban elősegítik terjedését. Bár így az utak mellett, erdőszéleken megjelenik a parlagfű, a zárt erdőállomány alatt és a természetes gyepekben nem él meg. Erdei sétára tehát bátran indulhatnak a szénanáthával küzdők, akár a parlagfű-virágzás tetőpontján is.